

La tria

ANDREU GOMILA

NARRATIVA

Nadine Gordimer, *Sedució*.
Traducció d'Albert Giralt.
PROA. Barcelona, 2004.

La fusió de cultures i la manera com s'interrelacionen a través del contacte humà no és un tema nou per a Nadine Gordimer (Springs, Sud-àfrica, 1923). Fa una dècada, un relat del volum *El salt i altres històries* s'endinsava en l'amor entre una noia anglesa i un noi del Pròxim Orient. Ell convenç la família d'ella perquè, abans de casar-se, viatgin al seu país amb la falsa excusa de conèixer els seus. Un cop a l'avió, el noi fa esclatar una bomba, i mata tot el passatge, el seu fill en gestació inclòs. Ara, a la seva última novel·la, Gordimer reflexiona més profundament sobre el tema i esmena el relat anterior tot desenvolupant-lo des d'una òptica ben diferent, força interessant en el món d'avui.

Sedució, coincideixen els crítics anglosaxons, no és la millor novel·la de l'autora sud-africana, lluny ja de la millor època (finals dels 70 i la dècada dels 80), quan va ordir *La filla de Burger* i *La història del meu fill*, quan era una de les principals activistes de la lluita antiapartheid del seu país. Aquests volums i la seva versió pública la van dur al Nobel de literatura el 1991, cosa que demostra que l'Acadèmia sue-

ca fa política, contràriament al que solen dir a Estocolm (el guardó de Gao Xingjian, un xinès exiliat a París, n'és la mostra més recent). Sense voler menysprear l'obra de Gordimer, dones com ara Susan Sontag i Doris Lessing no tenen encara el Nobel, tot i haver produït una obra de més vàlua que la de la sud-africana.

Sedució és, tanmateix, una bona novel·la, almenys pel to i el tractament que fa d'un tema al qual molts no s'atreveixen a acostar-se. Com ha dit el coetani de Gordimer, J.M. Coetzee, "és difícil concebre una introducció més

els dos amants, fil central de la seva relació. I, quan tot semblava que se n'anava en orris a causa d'una ordre d'expulsió, ella decideix deixar-ho tot i marxar amb ell a un país àrab del qual tan sols sabem el nom (les referències geogràfiques, en aquesta novel·la, no importen, ja que podríem estar parlant de qualsevol indret d'Occident o de qualsevol lloc del Tercer Món), però que podem intuir, per les referències que ens dóna l'autora (país àrab sense petroli, la tomba de Sidi Jusuf, dominat per generals i buròcrates, etcètera), que podria ser Tunísia.

És en el moment de la partida quan comença la novel·la pròpiament dita, ja que el centenar i mig de pàgines anteriors són només el preàmbul -una mica avorrit, de vegades- de tot el que vindrà després: el xoc cultural, l'adaptació d'una noia de casa bona a la vida familiar i enclosurada, l'intercanvi cultural, l'esforç i la tenacitat d'ell com a única via per assolir l'èxit, la frustració, la por, la lluita d'independència de les dones, la dels homes contra la repressió exercida des de dalt. I Nadine Gordimer ho va introduint tot d'una manera molt subtil a través d'una magnífica capacitat evocativa.

Julie Summers és, de fet, la protagonista, els ulls de la narradora, qui descobreix un nou món, que no és només caldo de cultiu de terroristes

Nadine Gordimer va guanyar el Nobel de literatura l'any 1991

simpàtica, més íntima, a les vides de musulmans vulgars que la que trobem aquí, també de la mà d'un escriptor jueu". L'autora narra la vida de Julie, una relacions públiques bohèmia, i l'Abdu-Ibrahim, un immigrant sense papers que treballa com a mecànic en un suburbi d'una ciutat sud-africana. L'atracció és immediata, s'acosta, flueix gràcies a la bona comunicació sexual que estableixen

NADINE GORDIMER VA NÉIXER A SUD-ÀFRICA EL 1923

i subjugació, sinó també de poesia, de sensacions primitives, perdudes o oblidades a les ciutats industrialitzades. Ibrahim Ibn Mussa és el fill del proïsme, el rebutjat, l'esdel pioner a qui la societat occidental d'avui no deixa triomfar pel color de la seva pell. Per a ell, els Estats Units són el mateix, encara, que per a Maryna Zalezowska, l'actriu polonesa de finals del segle XIX de la novel·la *Cap a Amèrica*, de Sontag, una terra d'oportunitats, més oberta que Alemanya, Anglaterra i Suècia.

La mirada de Gordimer és naïf, sí, força innocent. I *Sedució* és més un fulletó que una novel·la de gran recorregut, d'alçada. El títol triat per l'editorial no ajuda gaire a entendre el volum i potser hauria estat més adient ser fidel a la versió original anglesa, *The Pickup*, que podríem traduir com *L'embolic*. Això no obstant, l'obra de Gordimer és un llibre ple de sensacions, ben escrit, que ensopeix en certs capítols, però que ens ajuda a entendre una mica més una realitat que no és la nostra.

NARRATIVA

Melcior Comes Cladera,
L'aire i el món.
Premi de narrativa Ciutat
d'Elx. TRES I QUATRE.
València, 2004.

Hi ha tres gats vells i morosos -Lundi, Mardi, Mercredi...- que passen entre les cames com ho fan els dies. Els gats estan en una illa que no és la de Sullivan; les cames són les d'un noi que mira el mar i recorda, mentre consumeix una cigarreta d'haixix i tabac ros. Aquest és el punt en què comença *L'aire i el món*, la primera novel·la de Melcior Comes Cladera. Una novel·la que li ha valgut el premi de narrativa Ciutat d'Elx.

"Diuen que va néixer a Mallorca, el febrer de l'any 80 del segle passat. Diuen també que va marxar a Barcelona als divuit anys per llicenciar-se en les lleis del món i de la vida. *L'aire i el món* és la seva primera novel·la. Diuen que n'escriurà moltes més". Hi pot haver cap

'Lundi, Mardi, Mercredi...'

LAURA CASTILLO

presentació d'un autor novell millor que la promesa d'un després?

L'aire i el món és un tall de vida, com si algú hagués cissellat amb un bisturí molt esmolat un dels fils de la nostra memòria. Melcior Comes presenta amb el caos organitzat de la memòria personatges impossibles, tan impossibles com reals, tots a través de la primera persona: un noi de qui no coneixem el nom. Un noi, que com el mateix Melcior Comes, també abandona la flonjor de la seva illa per capbussar-se en les llums nocturnes de Barcelona i estudiar lleis. Una Barcelona que Melcior Comes descriu a pinzellades curtes, amb colors alhora foscos i intensos, colpidorament vius, com els expressionistes.

Munch, a *L'endemà*, retrata una dona que jeu en la dolçor del son i l'alcohol. El protago-

nista de *L'aire i el món* també retrata les dones nues en la profunditat del son, belles i imperfectes sobre el llit desfet per la passió.

EL MANIFEST DE MUNCH

Però la relació entre Munch i Melcior Comes va més enllà que les mencions que l'autor fa del pintor expressionista. Munch escrivia al seu manifest expressionista: "No es pintaran més interiors amb gent que llegeix i dones teixint. Es pintaran homes que viuen, respiren i senten, que pateixen i estimen. La gent comprendrà que és una cosa gairebé sagrada". Els personatges de *L'aire i el món* respiren, pateixen, viuen més enllà de la literatura: el protagonista, un noi sociopàtic que enyora sobre una vella màquina d'escriure, i fita el mar, i espera que ella arribi (sap que no arribarà); el poeta Bal-

tasar Marbó, un Pigmalió de les lletres sempre vestit de blanc; l'avi que jugava a escacs menjat pels somnis que va esberlar la dictadura; les bagasses de la nit de Barcelona -la dels pits petits, la rossa-; el porter que volia ser actor...

Com els personatges turmentats i foscos de Munch, els protagonistes de *L'aire i el món* s'interroguen sobre les veritats del món, sobre l'amor, sobre la decadència i la poesia.

L'aire i el món és una novel·la que deixa punts suspensius a l'ànima del lector, com una promesa. No és cap novel·la de realisme màgic, però també en té, de màgia. Hi trobem els jugadors d'escacs, gegants, morfinòmans, altius, decadents, embogint en palaus vora el mar. No és una antologia poètica, però la poesia sorgeix de cada paraula -potser perquè narra la vida, i la poesia és la vida feta píndoles

perquè la puguem digerir-. No és una novel·la d'amor, però l'amor és present a cada pàgina, en l'espera inútil i ociosa del protagonista, gronxant-se a l'hamaca de la seva illa. No és un assaig sobre l'art, però aquí s'hi troben les Lilith fosques de Munch i els Bartleby de Melville.

ENIGMES I PRECUNTES

L'aire i el món també és una novel·la d'enigmes i preguntes, les que planteja el poeta vestit de blanc, les que sorgeixen dels monòlegs interiors del protagonista. La vida també està plena de misteris. Potser per això, un cop el poeta repta el protagonista amb una metàfora, i de retruc, el lector. "T'has d'imaginar un temple sostingut per una sola columna immensa -ens murmura- i que aquesta columna està envoltada de dotze ciutats i que cada una d'aquestes dotze ciutats compta amb trenta arcs i que vora d'aquests arcs hi ha dues dones despallades, l'una blanca i l'altra negra".

La resposta? Melcior Comes ens l'ofereix en la seva primera novel·la. Ben segur que n'escriurà moltes més.